SLIDE 01

Geir Atle Ersland

professor of Medieval and Urban history

UNESCO Chair 2016 - 2017

University of Bergen

Department of Archeaology, History, Cultur and Religion

SLIDE 02

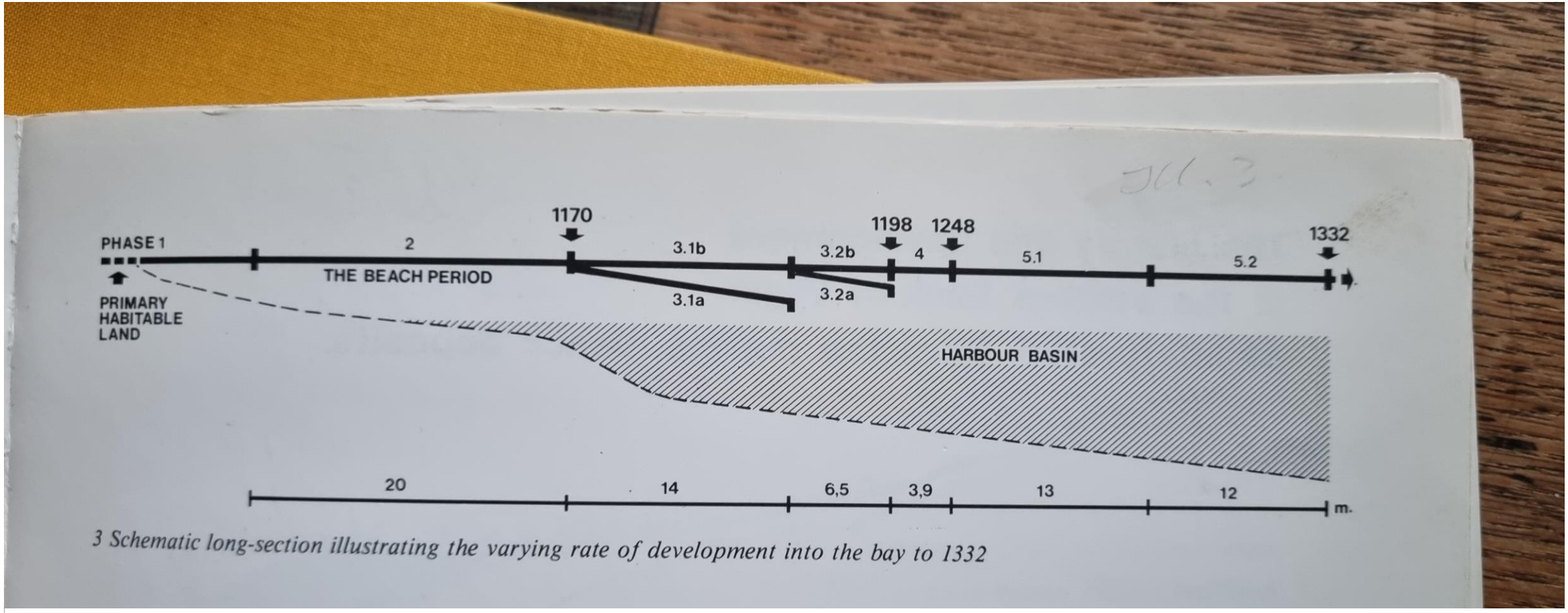

3 Schematic long-section illustrating the varying rate of development into the bay to 1332

Dette snittet er helt sentralt når det gjelder å forstå verdensarvstedet Bryggen. Det viser hvordan Vågen har blitt fylt ut fra 11-hundretallet til 1332. Slike utfyllinger ble gjort etter de store bybrannene, den siste som er markert på denne tegningen er brannen i 1332.

SLIDE 03

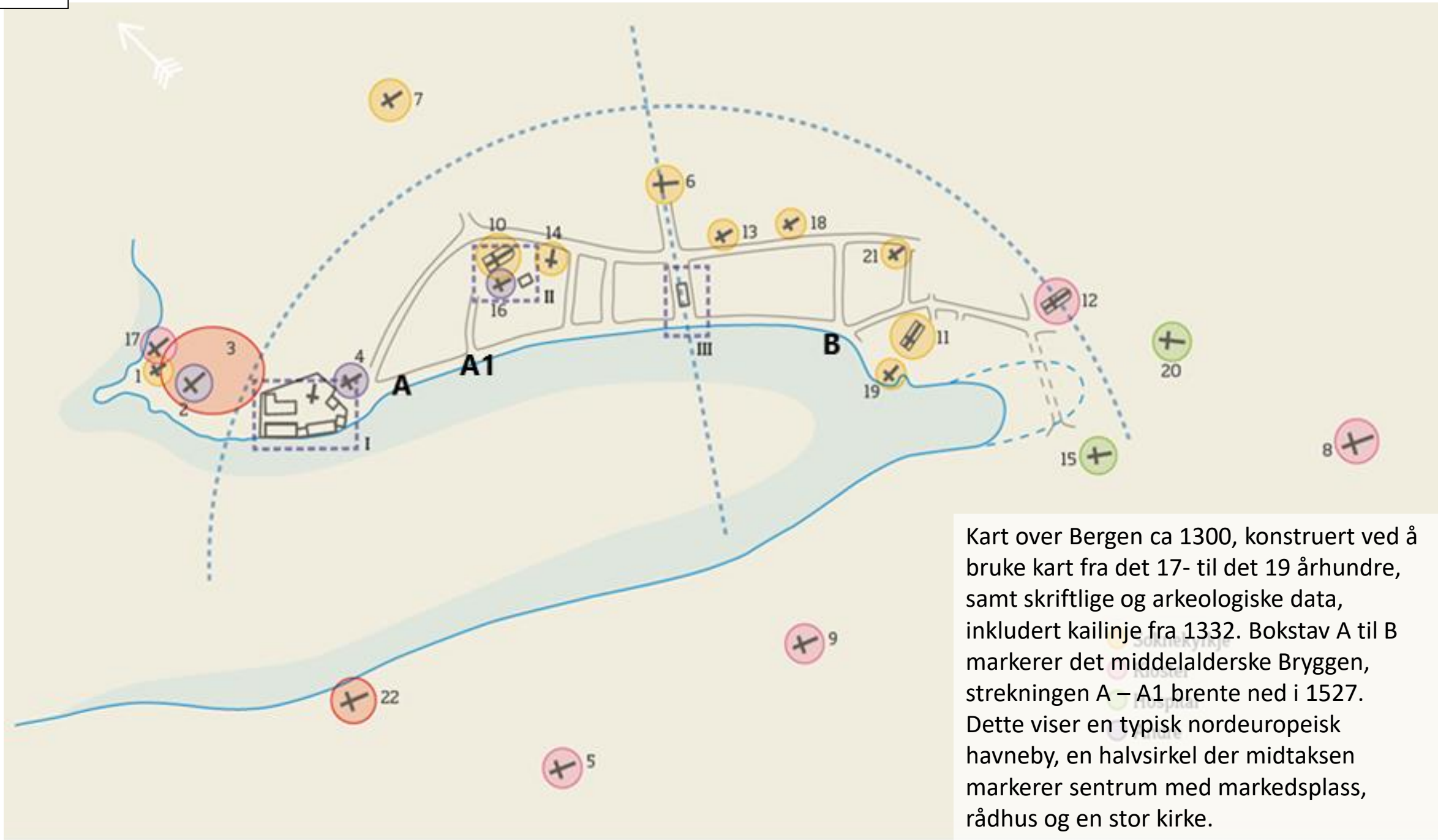

Kart over Bergen ca 1300, konstruert ved å bruke kart fra det 17- til det 19 århundre, samt skriftlige og arkeologiske data, inkludert kailinje fra 1332. Bokstav A til B markerer det middelalderske Bryggen, strekningen A – A1 brente ned i 1527. Dette viser en typisk nordeuropeisk havneby, en halvsirkel der midtaksen markerer sentrum med markedsplass, rådhus og en stor kirke.

SLIDE 04

Dette er Bergen tegnet omkring 1580. På denne tiden hadde kaien ekspandert videre ut i havnen. Brannen før denne tegningen skjedde i 1476, og det vi ser her er fasaden mot havnen fra tiden etter 1476. Kaiflaten er utstyrt med skur og vippebommer til lasting og lossing.

SLIDE 05

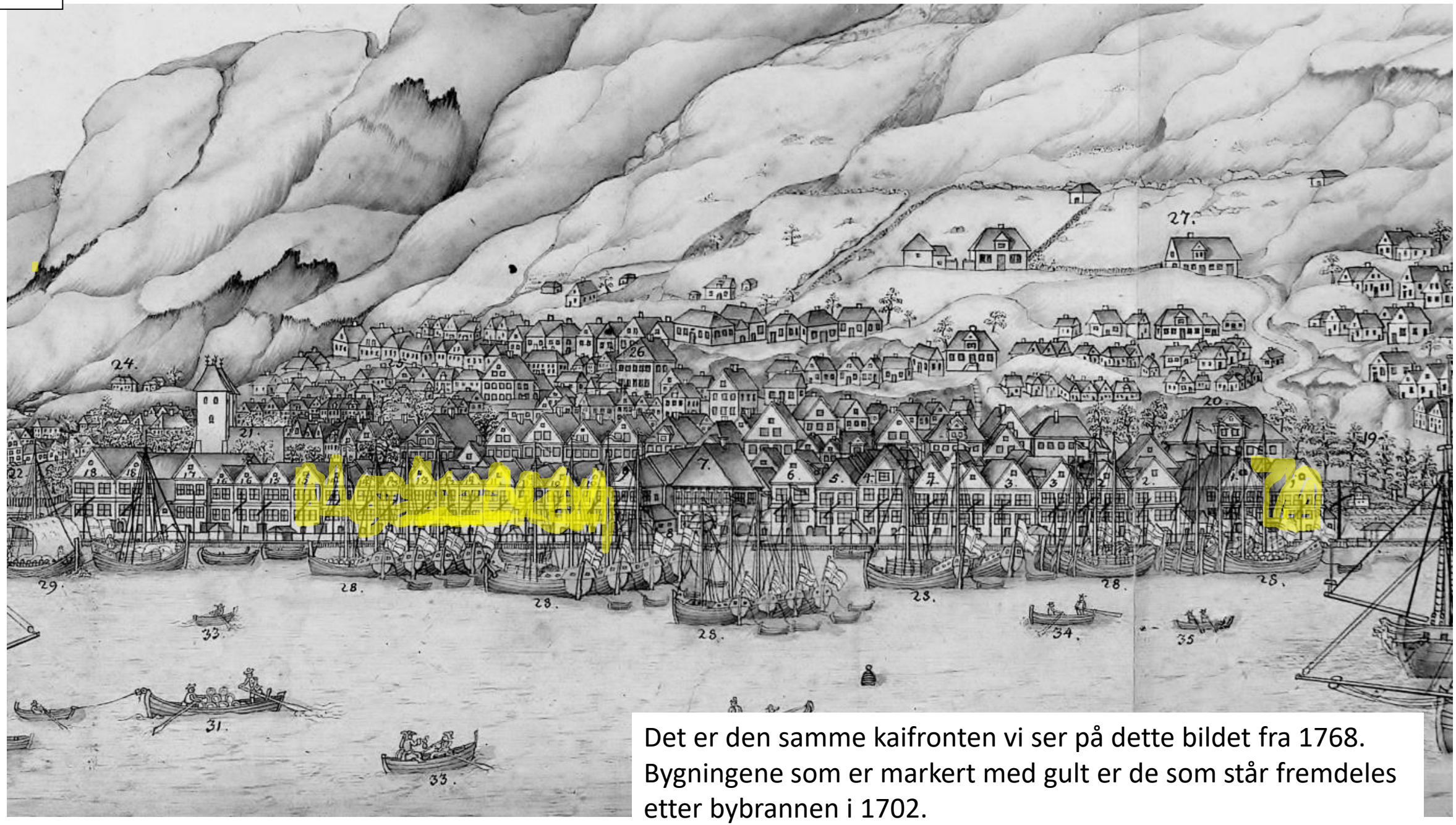

Det er den samme kaifronten vi ser på dette bildet fra 1768. Bygningene som er markert med gult er de som står fremdeles etter bybrannen i 1702.

SLIDE 06

Det skjedde ingen utfylling ut i Vågen etter 1476-brannen og like til ca 1900. Fasadelinjen og kaifronten er de samme som 400 år tidligere.

SLIDE 07

Dette kartet fra 1848 viser I detalj havnen og de utbygde områdene bak. Dette er hele den tettbebygde byen for 170 år siden. Gatemønsteret og eiendomsstrukturen, det morfologiske mønsteret er intakt. Bryggesiden av Vågen har fremdeles sitt middelalderske preg, på samme måte som den motsatte siden har beholdt sitt mønster fra den tiden disse ble utbygd, hovedsakelig mellom det 16. og det 18 århundre. Slik var situasjonen også omkring 1900. Det meste av havneområdet på dette kartet er blitt ødelagt. Ikke bare bygningene, men også gate- og tomtestrukturen er blitt utslettet.

SLIDE 08

Dette bildet fra omkring 1890 viser hvordan det urbane landskapet fra det forrige kart så ut.

SLIDE 09

Og her viser der fargelagte delene det som har forsvunnet de siste 120 årene.

SLIDE 10

På et flyfoto kan vi markere utkantene av det bebygde området i 1848, med rød stiplet linje, og vi kan legge blå farge på det som er ødelagt siden 1900. Fra denne høyden kan vi tydelig se hvor viktig Bryggen-delen av den middelalderske havnen er. Bryggen er den middelalderske havnefasaden. Utbygningen i årene 1900 – 1920 var i prinsippet del av en utfyllingsprosess fra de første 400 årene av byens historie.

SLIDE 11

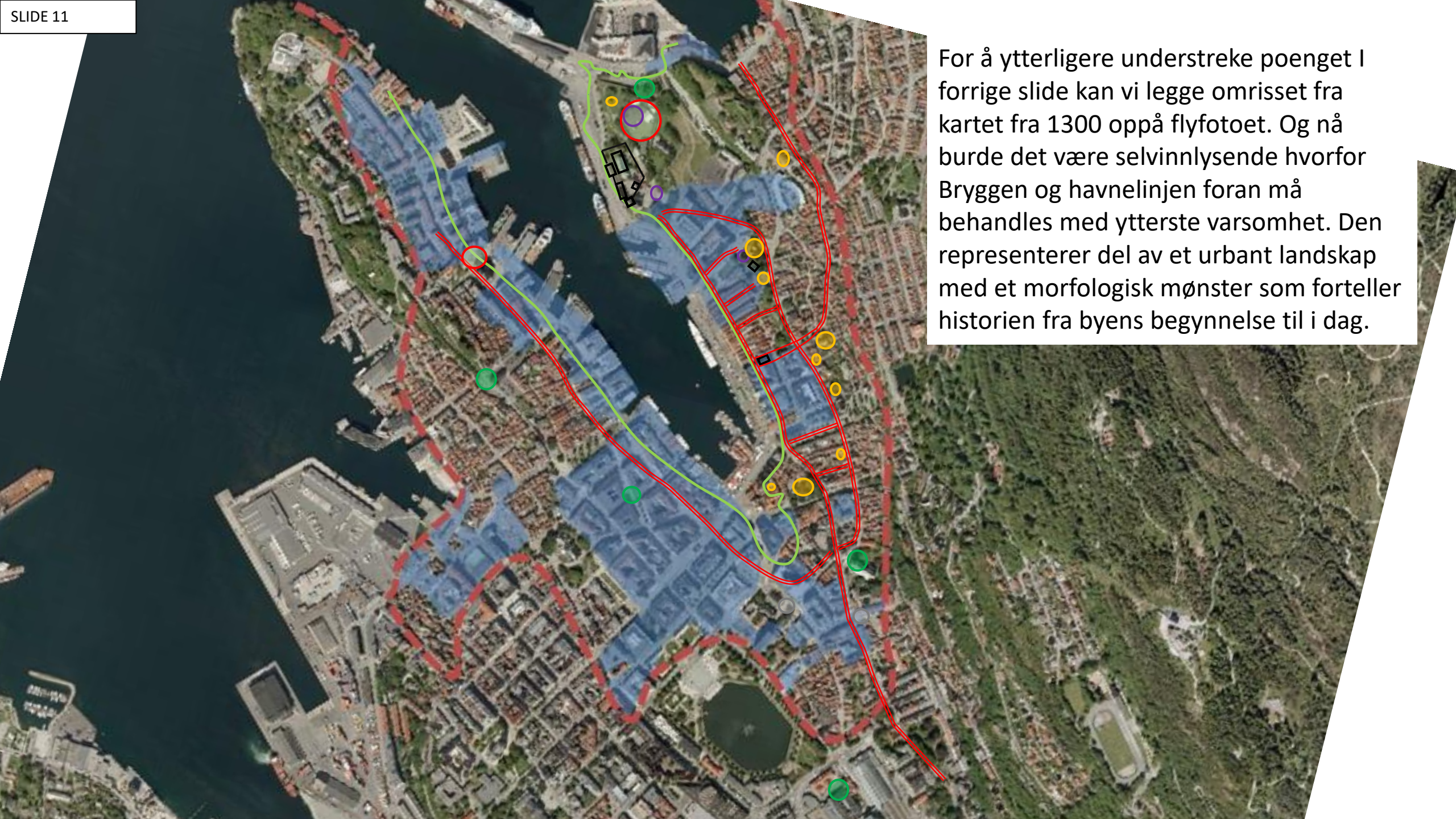

For å ytterligere understreke poenget I forrige slide kan vi legge omrisset fra kartet fra 1300 oppå flyfotoet. Og nå burde det være selvinnlysende hvorfor Bryggen og havnelinjen foran må behandles med ytterste varsomhet. Den representerer del av et urbant landskap med et morfologisk mønster som forteller historien fra byens begynnelse til i dag.

SLIDE 12

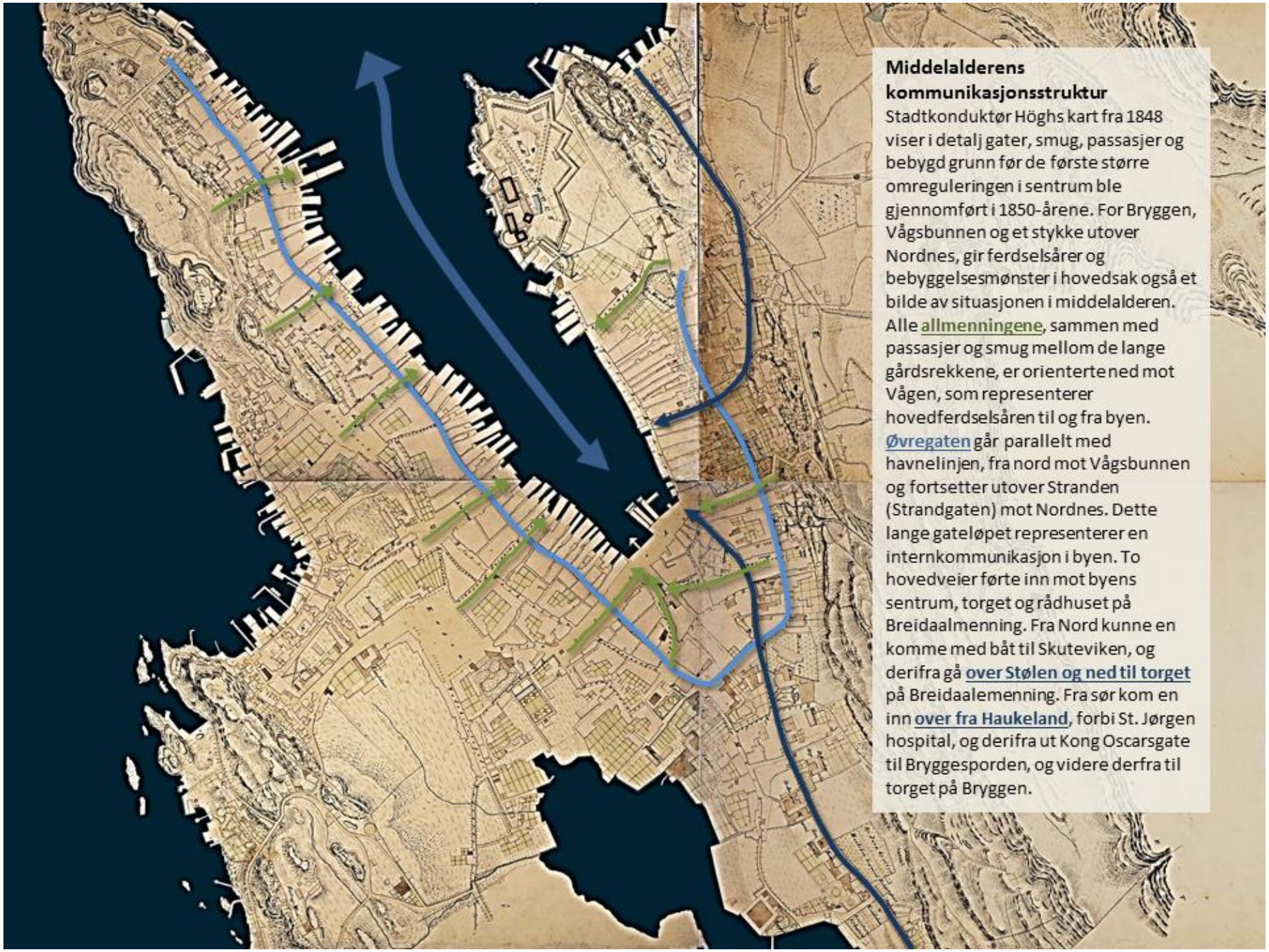

Middelalderens kommunikasjonsstruktur

Stadtkonduktør Höghs kart fra 1848 viser i detalj gater, smug, passasjer og bebygd grunn før de første større omreguleringen i sentrum ble gjennomført i 1850-årene. For Bryggen, Vågsbunnen og et stykke utover Nordnes, gir ferdselsårer og bebyggelsesmønster i hovedsak også et bilde av situasjonen i middelalderen. Alle allmenningene, sammen med passasjer og smug mellom de lange gårdsrekkene, er orienterte ned mot Vågen, som representerer hovedferdselsåren til og fra byen. Øvregaten går parallelt med havnelinjen, fra nord mot Vågsbunnen og fortsetter utover Stranden (Strandgaten) mot Nordnes. Dette lange gateløpet representerer en internkommunikasjon i byen. To hovedveier førte inn mot byens sentrum, torget og rådhuset på Breidaalmenning. Fra Nord kunne en komme med båt til Skuteviken, og derifra gå over Stølen og ned til torget på Breidaalemenning. Fra sør kom en inn over fra Haukeland, forbi St. Jørgen hospital, og derifra ut Kong Oscarsgate til Bryggesporden, og videre derfra til torget på Bryggen.

SLIDE 13

Dette kartet viser hvordan landbasert trafikk har endret den gamle kommunikasjons-strukturen. Vi kan ikke få tiden til å gå baklengs, og byens sentrum vil bli berørt av videre byplanlegging og byutvikling. Spørsmålet er i hvilken grad Bryggen bør brukes for å nå disse målene.

SLIDE 14

Bryggen rundt 1580 og i dag. Sett fra den andre siden av den gamle havnen Vågen kan vi lese en historie om et urbant landskap som har endret seg over 900 år. Det er et sammensatt bylandskap, og verdensarvstedet Bryggen vil bli berørt på en eller annen måte, uansett hva vi gjør med dens omgivelser.

Det fantes fire hanseatiske kontorer, ett Novgorod, ett i Brügge, ett i London og ett i Bergen. På et panorama over London fra 1588, ser Londonkontoret til høyre, markert med en rød sirkel.

I dag har Cannon Street Station tatt plassen i London der Hansakontoret lå.